

Vård- och omsorgsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till äldrenämnden

Datum:
2021-05-19

Diarienummer:
ALN-2021-00234

Handläggare:
Kenny Jansson

Svar på initiativärende från Centerpartiet om digital kunskap för äldre

Förslag till beslut

Äldrenämnden beslutar

1. **att** besvara initiativärendet med föredragningen i ärendet.

Sammanfattning

Centerpartiet har, genom Rigmor Stenmark och Karolina Wigenfeldt, i initiativärende som anmälts till nämnden den 15 april yrkat att äldrenämnden genomför en studieverksamhet tillsammans med studieförbunden i digital kunskap för äldre.

I ärendets föredragning redogörs för hur vård- och omsorgsförvaltningen samt kommunkoncernen i samarbete med civilsamhället idag arbetar med frågan.

Äldrenämnden menar att vård- och omsorgsförvaltningens och kommunens arbete för en mer äldrevänlig kommun redan idag adresserar frågan på ett önskvärt sätt.

Ytterligare initiativ i form av studieverksamhet tillsammans med studieförbunden bedöms därför inte vara prioriterat i nuläget.

Beredning

Ärendet har beretts av avdelningen för systemledning, enheten för strategiskt stöd.

Ärendet

Centerpartiet beskriver i ett initiativärende de negativa konsekvenserna av att en del äldre personer saknar kunskap om hur man använder digital teknik. Det kan handla om handhavandet av mobiltelefon och dator eller handhavandet av kontokort eller digitala verktyg för inköp eller bankkontakter. Centerpartiet menar att avsaknaden av digitala kunskaper hos äldre kan bidra till ensamhet och en känsla av utanförskap. Centerpartiet uppmanar därför äldrenämnden att ta frågan på allvar och bidra till att äldre personer kan ta del av de digitala hjälpmedel som finns. Mot bakgrund av detta yrkar Centerpartiet:

att äldrenämnden genomför en studieverksamhet tillsammans med studieförbunden i digital kunskap för äldre.

Föredragning

Avsaknad av digitala kunskaper och dålig tillgång till digital teknik hos äldre är en viktig fråga med betydelse för flera aspekter av äldres levnadsvillkor. Internetstiftelsen uppger att ca 73% av Sveriges 76-åringar idag (Q1 2020) använder internet (reservationer för brister vad gäller representativiteten då den enbart omfattas svensktalande). Sällan- eller ickeanvändarna är ofta äldre, i större utsträckning pensionärer samt har i högre grad lägre utbildning och bor oftare i låginkomsthushåll jämfört med dem som använder internet dagligen. De lever också i högre grad på landsbygden, bor oftare ensamma och har i högre grad en funktionsnedsättning. Allra mest hjälp med digitala aktiviteter behöver äldre.

Äldre personers digitala utanförskap är en viktig aspekt av arbetet för att utveckla Uppsala kommuns äldrevänlighet. Inom ramen för samordningen av kommunens arbete för att bli en mer äldrevänlig kommun hanteras frågan på olika nivåer, i samverkan med olika aktörer samt på såväl kort- som lång sikt. Närmast och formellt sorterar frågan under utvecklingsområde 2 i programmet och handlingsplanen för en äldrevänlig kommun. Det område som handlar om jämlikhet och delaktighet.

I handlingsplanen motsvaras området närmast av åtgärderna 2.3 (s.13) samt 2.7 (s.14). Åtgärd 2.3 handlar om universell utformning som princip för såväl analog som digital samhällsservice (i kommunens regi). Åtgärd 2.7 riktar istället in sig på att öka äldres förmåga att fortbilda sig inom ITK-området samt deras möjlighet att använda ny digital teknik och service. Huvudansvar för denna fråga är kulturnämnden där Bibliotek Uppsala även sedan tidigare haft ett ansvar för just denna fråga.

Under perioden augusti 2020 – 16 april 2021 har en ”samordnare, volontärsatser” varit anställd på äldreförvaltningen för att inom ramen för arbetet för en mer äldrevänlig kommun arbeta specifikt och dedikerat med frågan om ofrivillig ensamhet hos äldre och en bättre samordning med civilsamhällesaktörer. IT-frågan har varit en tydlig del av detta arbete.

Samordnaren, volontärsatser har bl.a. omvärldsbevakat i frågan och tittat närmare på olika möjligheter till IT-utbildningar för äldre bl.a. utifrån exempel från Norrtälje kommun. Vidare så har samordnaren fört en diskussion med Bibliotek Uppsala i frågan. Därifrån har beskedet varit att en förstudie kring digital transformation nyligen avslutats och ska användas som stöd för bibliotekets fortsatta arbete. Med biblioteket har även möjligheten till uthyrning av läsplattor eller annan form av digital teknik diskuterats. På detta område finns det dock bl.a. juridiska och administrativa utmaningar. På Bibliotek Uppsalas hemsida finns också en digital IT-handledning som

också länkas till från hemsidan för äldrevänlig kommun. För den som redan kan grunderna eller för anhöriga eller motsvarande.

Under december 2020 – inför julhelgerna – genomfördes en informationskampanj mot ofrivillig ensamhet, i samarbete mellan Uppsala kommun och civilsamhället. Två av de erbjudanden som annonserades var att volontärer från frivilligorganisationer kan: ”Lära dig att hålla digital kontakt med anhöriga och vänner.” samt ”Lära dig att lyssna på föreläsningar om politik, äventyr, medicin och mycket mer i din telefon eller dator”.

Diskussioner har även förts med civilsamhället och då primärt med föreningarna ULVIS (Unga Lär Vuxna Internet på eget Språk) och Seniornet. Dessa har bl.a. handlat om förutsättningarna för dessa föreningar att bedriva sin verksamhet bl.a. i kommunens lokaler. Inom vård- och omsorgsförvaltningens verksamheter ser man också över förutsättningarna för utbildningsinsatser och tillgång till IT-teknik. På ”Klubb Orstenen” bl.a. utvecklas idag ett ”IT-rum” där äldre kan få tillgång till datorer för användning.

Inom det övriga samhället finns också andra möjligheter till utbildning, information och kunskap på IT-området. ”Inte ensam” är ex. ett samarbetsprojekt mellan PRO, SPF Seniorerna och SKPF Pensionärerna med syfte att minska den ofrivilliga ensamheten hos äldre personer bl.a. med hjälp av IT-teknik. Internetstiftelsen har också en ”introduktion till internet för äldre” samt information om hur man skyddar sig mot bedragare under pandemin.

Vad gäller primärt hårdvarufrågan har kontakt även tagits med senioransvarig konsumentrådgivare på Konsument Uppsala. De erbjuder i dagsläget rådgivning inför och efter inköp via telefon och mejl, men finns i normala fall också tillgängliga på Stadsbiblioteket för personliga besök. Med inspiration från Göteborgs kommun diskuterades frågan om konsumentrådgivarens möjlighet att lotsa äldre vid inköp av prisvärd IT- och kommunikationsteknik. Man diskuterade även frågan om bedrägerier på internet mot äldre och möjligheten till initiativ för att lyfta den frågan.

En bedömning från arbetet med att bli en mer äldrevänlig kommun är att frågan om äldres digitala utanförskap i nuläget inte primärt handlar om brist på innehåll – t.ex. behov av fler utbildningar - utan brister i det organisatoriska system som dels når äldre i digitalt utanförskap, dels hjälper dem till relevant och tillgänglig IT-hårdvara samt dels erbjuder relevanta utbildningar och relevanta digitala sammanhang att öva sina kunskaper i. Här är det sannolikt centralt att kommunorganisationen vidareutvecklar sitt samarbete med civilsamhället och näringslivet så att man kan dra nytta av varandras styrkor och komplettera varandras svagheter. Istället för att sätta igång *nya* utbildningar kan det också vara en poäng att primärt bidra i utvecklandet av de möjligheter till fortbildning som redan finns. Detta arbete pågår bl.a. inom arbetet med äldrevänlig kommun och ambitionerna att utveckla en bättre samverkan med i första hand civilsamhället.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt med föreliggande förslag till beslut.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 19 maj 2021

Vård- och omsorgsförvaltningen

Lenita Granlund
Förvaltningsdirektör